

Söndagen den 18 Maj 1873.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades 6 protokollsutdrag för den 17 dennes.

Herr Wijkander: I och för angelägna embetsgöromål anhåller jag vördsamt om ledighet från riksdagsgöromålen under åtta dagar, räknadt från och med morgondagen.

Denna anhållan bifölls.

Herr Odenkrantz: För synnerligen angelägna enskilda göromål nödgas äfven jag vördsamt anhålla om ledighet under 14 dagar från och med morgondagen.

Jemväl härtill gaf Kammaren sitt samtycke.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Särskilda Utskottets den 17 dennes bordlagda memorial N:o 3, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande dess utlåtande i fråga om Kongl. Maj:ts nådiga proposition om förändrad anordning i vissa delar af rikets elementarläroverk.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 14 och Sammansatta Bevillnings- och Lag-Utskottets betänkande N:o 1.

Förordningsförslaget.

§§ 3—14.

Bifolios.

§ 15.

Herr Bennich: Denna paragraf har Bevillnings-Utskottet förändrat både till uppställning och innehåll mot hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, hvaruti denna förändring består, samt hemställer att Kammaren måtte i ett sammanhang fatta sitt beslut angående alla tre momenten. Kongl. Maj:t hade föreslagit, att uppsyningsmannens godtgörelse skulle utgå med 5 R:dr om dagen, och att han, ifall han önskade att af tillverkaren få kost sig tillhandahållen, skulle erhålla den af fabrikanten för 1 R:dr 50 öre om dagen. Bevillnings-Utskottet åter har föreslagit, att ersättningen till uppsyningsmannen af statskassan skulle fastställas till 4 R:dr om dagen, hvaremot fabrikanten skulle vara skyldig att tillhandahålla honom kost utan ersättning. Redan inom Utskottet opponerade jag mig häremot, men man ville icke fästa något afseende vid mitt yrkande. Nu har emellertid, när denna fråga kom till pröfning i Andra Kammaren, Utskottets förslag blifvit förkastadt och Kongl. Maj:ts godkändt. Jag har således en dubbel anledning att hemställa, det Kammaren ville, med afslag på Utskottets förslag i § 15, godkänna den sådan den lyder i Kongl. Maj:ts förslag, nemligen: "*Mom. 1.* Då uppsyningsman är i tjenstgöring, åtnjuter han af staten 5 R:dr i arvode samt resekostnadsersättning enligt ordningsstadgan. *Mom. 2.* Ersättningen till öfverkontrollör bestämmes af Kongl. Maj:t efter omfattningen af hans göromål. *Mom. 3.* Fabrikanten vare skyldig att, så länge kontrollpersonalen bör vid fabriken uppehålla sig, åt densamma i fabriken omedelbara närhet kostnadsfritt upplåta tvänne, eller, i fall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande så finner nödigt, trenne eldade, städade samt med nödiga möbler och sängkläder försedda boningsrum, samt att åt den eller dem bland nämnda personal, som sådant önska, anskaffa lämplig kost emot en ersättning af 1 R:dr 50 öre om dagen för hvarje person". Till detta förslag, som är alldeles lika med det, som är framställt i Kongl. Maj:ts proposition, endast med det undantag, att jag utbytt orden "Oss" och "Vår" mot "Kongl. Maj:t" och "Kongl. Maj:ts", anhåller jag, att Kammaren måtte lemna sitt bifall.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades nej, samt sedermera proposition på afslag derå och antagande af motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts proposition, som med ja besvarades.

§ 16.

Herr Bennich: Det har vid behandlingen af denna paragraf i

Andra Kammaren blifvit upplyst, att svårighet skulle möta vid någon nu anlagd fabrik att strängt tillämpa den här meddelade ovilkorliga föreskriften. Denna Kammare har därför antagit ett tillägg till § 16, så lydande: "Dock eger Kongl. Maj:t att, i fall lokala hinder möta för de råa betornas uppvägning omedelbart före deras införande i skärmaskiner, der sådana användas, i hvarje särskildt fall pröfva och för viss tid bestämma, huru med iakttagande af nödig kontroll må vid uppvägningen förfaras. Det är om bifall till detta tillägg som jag hos Kammaren vördsamt anhåller.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att i afseende å förevarande paragraf hade yrkats, att densamma skulle bifallas med ett så lydande tillägg: "Dock eger Kongl. Maj:t att, ifall lokala hinder möta för de råa betornas uppvägning omedelbart före deras införande i skärmaskiner, der sådana användas, i hvarje särskildt fall pröfva och för viss tid bestämma, huru med iakttagande af nödig kontroll må vid uppvägningen förfaras"; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till paragrafen, enligt Utskottets förslag, hvartill svarades nej, och sedermera proposition på paragrafens godkännande med ofvansagda tillägg, hvilken proposition med ja besvarades.

§ 17.

Herr Larsson: I denna paragraf föreslås, att uppvägning eller afverkning af hvitbetor på sön- och helgdagar må ega rum mellan kl. 6 om morgonen och kl. 6 om aftonen. Ett sådant stadgande strider dock både mot Guds och människors lag, ty det står i 2 Mosebok 20 kapitlet: "Sex dagar skall du arbeta och göra alla dina gerningar. Men på sjunde dagenom är Herrans din Guds sabbath; då skall du intet arbete göra, ej heller din son, ej heller din dotter, ej heller din tjenare, ej heller din tjenarinna, ej heller din ök, ej heller din främling, som innan din stadsport är". Stadgandet öfverensstämmer icke heller med hvad för öfrigt i vår lag är stadgadt, ty i förordningen angående bränvinstillverkning är det förbjudet att utöfva sådan tillverkning mellan kl. 10 på Lördags afton och kl. 10 på Söndags afton. Jag anhåller, att denna paragraf antingen måtte helt och hållet utgå eller ock ändras i öfverensstämmelse med föreskriften i bränvinstillverkningsförordningen.

Herr Bennich: Jag hyser all aktning för andras öfvertygelse i sådana frågor, som den siste ärade talaren berört, men jag hemställer, huruvida det vore lämpligt att inskränka rättigheten att utöfva den ifrågavarande fabrikationen på sätt han önskade det. Då man förbjuder allt arbete mellan kl. 6 på morgonen och kl. 6 på aftonen, så synes man mig hafva iakttagit all nödig uppmärksamhet mot sabbatens helgd, och jag hemställer därför om bifall till Utskottets med Kongl. Maj:ts proposition alldeles öfverensstämmande förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till den förevarande paragrafen och dels af Herr *Larsson*, att paragrafen skulle antagas med sådan ändring, att den komme i öfverensstämmelse med hvad uti ifrågavarande hänseende funnes föreskrifvet i gällande förordning om brännvins tillverkning; framställdes proposition på bifall till paragrafen och besvarades med ja.

§§ 18 och 19.

Biföllos.

§ 20.

Mom. 1.

Herr Bennich: I denna paragraf har Andra Kammaren vidtagit en liten redaktionsförändring, som jag anser önskligt att äfven denna Kammare ville gilla. Andra Kammaren har nemligen beslutit, att orden, som förekomma på första raden: "tillverkar socker af hvitbetor", skulle ändras till "af hvitbetor tillverkar socker i fast eller flytande form". Såsom bekant kan socker förekomma så väl i den ena som andra af dessa former, och då det är af vigt att föreskrifterna äro tydliga, så hemställer jag, att Kammaren ville biträda det af Andra Kammaren i detta hänseende fattade beslut.

Herr Caspersson: Jag ber att få upplysa, att anledningen, hvarföre man inom Utskottet icke ansåg sig böra begagna uttrycket "i fast eller flytande form", var den, att sockret finnes redan i betorna och i den råa utpressade saften, och att man derföre befarade, att det till följd af det föreslagna tillägget skulle kunna anses olofligt att utpressa saft ur hvitbetor. Då emellertid ingen egentlig fara kan uppkomma genom förändringen, har jag intet deremot. Jag har endast härmed velat upplysa, hvarföre icke detta uttryck från början blifvit begagnadt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats bifall till det förevarande momentet med utbyte af orden: "tillverkar socker af hvitbetor" emot orden: "af hvitbetor tillverkar socker i fast eller flytande form"; framställdes först proposition på bifall till momentet oförändradt, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på momentets antagande med ofvanomnämnde förändring, hvilken proposition med ja besvarades.

Mom. 2.

Herr Bennich: Äfven här måste jag anhålla, att Kammaren ville vidtaga en liten redaktionsjemkning med afseende på den förändring.

ändring, som redan förut blifvit besluten angående § 16. På det att nemligen ett sådant medgifvande, som Kongl. Maj:t för särskilda fall kan lemna enligt § 16, icke enligt denna paragraf må kunna anses såsom en öfverträdelse af författningen, hemställer jag, att efter ordet "skärmaskin" och framför orden "inmatar hvitbetor" måtte tilläggas ordet "olofligen".

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till momentet oförändradt, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på momentets antagande med införande af ordet "olofligen" emellan orden "skärmaskin" och "inmatar", hvilken proposition med ja besvarades.

§ 21.

Bifölles.

§ 22.

Herr Bennich: I följd af det beslut, som är fattadt vid § 16, har det befunnits nödigt, att äfven till § 22 tillägga ett särskildt stadgande, afseende det fall då en fabrikant finge sina hvitbetor invägda på ett annat sätt, än i allmänhet är föreskrivet, men dervid öfverträdde de särskilda föreskrifter, som Kongl. Maj:t för denna händelse kunde hafva meddelat. Därföre har ock blifvit föreslaget och af Andra Kammaren godkänt ett tillägg vid § 22 af följande lydelse: "Lag samma vare, om den, som, der särskildt tillstånd till betornas framförande innan uppvägning skett blifvit efter § 16 meddeladt, bryter mot de såsom vilkor därför gifna föreskrifter".

Jag hemställer, att äfven denna Kammare måtte godkänna detta tillägg.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att i afseende å förevarande paragraf hade yrkats bifall med ett så lydande tillägg: "Lag samma vare, om den, som, der särskildt tillstånd till betornas framförande innan uppvägning skett blifvit efter § 16 meddeladt, bryter mot de såsom vilkor därför gifna föreskrifter"; framställdes först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på den sammans antagande med ofvanberörda tillägg, som med ja besvarades.

§§ 23, 24 och 25.

Bifölles.

§ 26.

Herr Bennich: De sista orden i denna paragraf "vare efter samma logrum ansedd", hafva på grund af deremot framställda anmärknings-
Riksd. Prot. 1873. 1 Afd. 4 Band.

gar blifvit af Medkammaren ändrade till uttrycket: "vare lika ansedd". Anledningen till denna förändring ligger deri, att 10 kap. 23 § Strafflagen innehåller olika straffbestämmelser för deri omförmälda särskilda förbrytelser, hvarföre tvetydighet genom den af Utskottet föreslagna lydelsen kunde uppkomma. Jag hemställer, att till förekommande deraf den af Andra Kammaren beslutna lydelse äfven måtte af Första Kammaren antagas.

Paragrafen bifölls med ändring af orden: "vare efter samma lagrum ansedd" till orden: "vare lika ansedd".

§§ 27—38.

Biföllos.

§ 39.

Herr Bennich: I denna paragraf har Bevillnings-Utskottet af en försigtighet, som jag för min del anser alldeles öfverdrifven, gjort det tillägget, att sirupstillverkning för eget husbehof icke må sträcka sig öfver 50 centner betor årligen. Då man medgifvit rätten att för eget husbehof och af betor, dem tillverkaren sjelf odlat, fabricera sirup, så synes det mig icke lämpligt att inskränka denna rätt till någon viss quantitet, då behovet i olika hushåll kan vara så olika. Jag anhåller derföre, att orden: "dock må härvid icke af någon afverkas mer än 50 centner betor årligen" måtte få utgå, ett beslut som äfven skulle stå i öfverensstämmelse med det Andra Kammaren, på grund af Friherre af Ugglas' reservation, fattat.

Paragrafen bifölls med uteslutande af den sista meningen, så lydande: "dock må härvid icke af någon afverkas mer än 50 centner betor årligen".

4:de punkten i betänkandet N:o 14 och den å sidan 6 i betänkandet N:o 1 förekommande hemställan.

Herr Grefven och Talmannen yttrade, det Kammaren torde finna, att dessa hemställanden blifvit besvarade genom de beslut Kammaren i afseende å förordningsförslaget fattat.

Svarades ja.

5:te punkten i betänkandet N:o 14.

Biföllos.

Föredrogos ånyo och biföllos Banko-Utskottets den 9 och 10 dennes bordlagda memorial:

N:o 13, i anledning af återförvisning utaf punkten 18:o i Banko-Utskottets betänkande N:o 12; samt

N:o 14, rörande revision af räkenskaperne vid Riksbankens kontor i orterna för tiden intill 1873 års slut.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 10 och 12 dennes bordlagda betänkande N:o 15, med förslag rörande afdelningarne 1 och 2 i Bankoreglementet.

1:sta—5:te punkterna.

Biföllos.

6:te punkten.

1:sta nom.

Herr Rydqvist: Ingressen till dessa öfvergångsstadganden, som här är upptagen i det med 1:o) betecknade stycket, lyder sålunda: "Derest de af Riksdagen antagna lagar om rikets mynt och om öfvergången till det nya myntsystemet varda af Kongl. Maj:t gillade och fastställda, åligger det fullmäktige:" Jag hade tänkt, att någon af Banko-Utskottets Herrar ledamöter skulle yttra sig öfver denna punkt, men då ingen af dem begärt ordet, vill jag i stället framlägga de anmärkningar, hvartill den synes mig gifva anledning. Jag anser nemligen, att denna lydelse icke kan godkännas, emedan man i detta ögonblick icke kan säga, att dessa lagar äro af Riksdagen antagna, ty de biföllos med vilkor att konventionen blefve gillad äfven af Norge och Danmark. Då nu Norge icke biträdt densamma, anser jag en annan redaktion vara behöflig, så lydande: "Derest lagar om rikets mynt och om öfvergång till det nya myntsystemet komma att af Riksdagen antagas och af Kongl. Maj:t gillas och fastställas, åligger det fullmäktige:" Jag hemställer att denna förändring i Utskottets förslag måtte af Kammarerna godkännas.

Herr Ekman, Johan Jakob: Det var i anledning af samma sak, som Herr Rydqvist anförde, som jag begärt ordet; och jag vill föreslå att Kammarerna måtte ändra ingressen, (hvilken lydelse för- anledes af den förutsättning, att Norge skulle biträda konventionen), derhän att den komme att lyda: "Derest lagar om rikets mynt och om öfvergång till det nya myntsystemet komma att af Riksdagen antagas och af Kongl. Maj:t gillas och fastställas, åligger det fullmäktige".

Häri instämde *Herr Nordström*.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder endast hade yrkats bifall till det före-

varande momentet med följande förändrade lydelse: "Derest lagar om rikets mynt och om öfvergång till det nya myntsystemet komma att af Riksdagen antagas och af Kongl. Maj:t gillas och fastställas, åligger det fullmäktige": hvaruppå. och efter det proposition å bifall till momentet oförändradt först blifvit gjord men med nej besvarad. proposition på momentets antagande med ofvansagde förändrade lydelse framställdes och besvarades med ja.

Litt. a.

Bifölls.

Litt. b.

Herr Rydqvist: I detta moment har Utskottet föreslagit, "att, när tillräckligt förråd af guldmynt finnes att börja utgifvandet deraf i allmänna rörelsen, samtidigt dermed utgifva sedlar å en kronas, samt fem, tio, femtio, ett hundra och ett tusen kronors valör; skollande texten å dessa sedlar lyda sålunda: Sveriges Riksbank inlöser, vid anfordran, denna sedel å 00 kronor med guldmynt, enligt lagen om rikets mynt af den — — —". Mot denna punkt hafva reservationer blifvit anmälda, dels af flere ledamöter utaf Utskottet, som icke velat tillstyrka utgifvandet af sedlar å en kronas valör, och dels af Herr Gumælius mot den föreslagna texten å de nya sedlarne, utan att likväl några motiv för dessa reservationer blifvit angifna. Hvad nu omförmälda text beträffar, så är alldeles tydligt, att sedlar å en krona och å fem kronor omöjligen kunna med guldmynt inlösas, då minsta guldmyntet är tio kronor. Man måste således för dessa sedlar, så länge de finnas i rörelsen — hvilket man förmodar icke behöfva räckta längre än fyra å fem år — hafva en lydelse som är rimlig. Man säger visserligen, att om lydelsen är sådan, som Utskottet här föreslagit, så skall den, som vill i banken till inlösen presentera en sedel å en krona, skaffa sig nio sådana sedlar derutöfver. då han får ett guldmynt, eller om någon vill få en sedel å fem kronor med guld inlöst, så bör han skaffa sig ytterligare en sådan sedel, då han för dem begge får tio kronor i guld; men dermed är saken icke hjälpt; ty om någon önskar få sedlar till ett belopp af t. ex. 25 eller 87 kronor med guld inlösta, så erhåller han i förra fallet ett guldmynt å 20 kronor — eller 2 guldstycken å tio kronor — och för resten silfver, och i sednare fallet 4 tjugukrone-stycken och 7 kronor i silfver. Efter min åsigt bör därför lydelsen å dessa mindre sedelvalörer af 1 krona och 5 kronor innehålla en sanning, då åter den här föreslagna lydelsen innebär endast sanning med modifikation. Jag kan därför, ehuru jag hyser den åsigten — hvilken jag också uttalade, då hufvudfrågan var före — att det är mycket oriktigt, att man skall nödgas godkänna billoneradt mynt, likväl icke förstå annat, än att man måste rätta sig efter omständigheterna och således utgifva sedlar å de lägre valörerna med en sådan lydelse, som motsvarar verkliga förhållandet. Af denna anledning tager jag mig friheten föreslå följande lydelse: Sveriges Riksbank inlöser vid anfor-

dran denna sedel å 1 krona (eller 5 kronor) med mynt, enligt lagen om rikets mynt af den — — — —. De skola således inlösas med mynt, och om man kommer med ett mindre belopp än tio kronor, erhåller man silfver, men kommer man med minst tio kronor, får man guld. Kopparmynt kan icke komma i fråga, då ingen enskild är skyldig att taga emot högre belopp än en krona i denna metall.

Herr Ekman, Johan Jakob: Jag kan för min del icke neka, att den siste talaren haft skäl för den anmärkning han gjort beträffande texten på sedlar af en kronas och fem kronors valör, och inom Utskottet hade jag föreslagit en annan text för dessa mindre valörer, hvilken skulle utmärka att banken med guld inlöste hvarje med tio kronor delbart belopp. Då emellertid Utskottet icke ville antaga en sådan redaktion, ansåg jag saken för obetydlig för att reservera mig deremot, utan ingick på Utskottets förslag; och jag tror att detta så mycket mindre kan vara skadligt, då det står, att sedlarne skola inlösas med guldmynt och det således är tydligt, att man måste förse sig med sedlar för minst tio kronor för att erhålla guld. Då nu i alla fall de bestämmelser, hvilka, på grund af gällande oktrojer, ega rum för de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, tilländalöpa 1876 och 1877 och det väl icke kommer i fråga, att Riksbanken derefter kommer att utgifva sedlar å en krona eller fem kronor, så tror jag att den här föreslagna lydelsen kan vara temligen oskadlig. Ehuru jag således godkänner den af Herr Rydqvist gjorda anmärkning, anholder jag likväl om bifall till Utskottets förslag.

Herr Nordström: Om någonsin man med fullt skäl kan använda det bekanta uttrycket: medgifvom hvad som icke kan förnekas, så gäller det om den af Herr Rydqvist gjorda anmärkning. Jag instämmer derföre med honom och hoppas att en förändring i den föreslagna lydelsen å sedlar af en kronas och fem kronors valör måtte åvägabringas antingen genom en återremiss eller genom att på stående fot fatta ett beslut i ämnet.

Här framstår emellertid äfven en annan fråga, som jag anser vara af synnerlig vikt att omsorgsfullt öfverväga, nemligen hvilka minimalvärden sedlarne skola för framtiden erhålla. Man föreslår här, att sedlar skola utgifvas å *en kronas samt fem, tio, femtio, etthundra och ett tusen kronors valör*. Under flere föregående riksdagar har frågan om sedlarnes minimalvärde varit föremål för motioner och öfverläggningar; men tills nu hafva de som velat afskaffa sedlar å *en riksdaler*, eller en krona, legat under. Man har från pluralitetens sida åberopat bekvämligheten af en-riksdalers-sedlar i den allmänna rörelsen. Nu är emellertid ett af hufvudmotiven för det *nya* myntsystemet, att i det nya myntet för den allmänna rörelsen och cirkulationen vinna ett betalningsmedel, som genom att i mindre vikt kunna innesluta en större valuta — såsom guldet i förhållande till silfret — blefve bekvämare på samma gång det erbjöde större säkerhet i afseende å sin egen värdekurs uti internationelt hänseende. Äfvensom i fråga om sedlemissionen. Äfven banksedlar eller banknoter äro ju ej annat än för bekvämlighetens skull införda värdepapper, så vida

de icke blifva försedda med *tvångskurs* och derigenom gifva tillkänna, att de hafva sitt upphof uti statskassabrister eller statsbankrutter; men i hvilket fall intet annat skäl, än just denna statskassabrist, finnes, som kunde för någon tid rättfärdiga utgifvande af *småsedlar*. Lyckligtvis befinna vi oss ej nu i en sådan ställning; och hvarför skola då ånyo småsedlar, lydande på de nya myntsorterna, utfärdas? Det nya skiljemyntet skall visserligen bestå af silfver; men då man antager, att silfret snart skall förlora relativ fasthet i sitt värde desto mer, ju mer tiden skriker framåt och nya förhållanden utveckla sig, uppkommer deraf ytterligare ett viktigt skäl för afskaffande af småsedlar och för spridande deremot i den allmänna rörelsen af metalliskt mynt, som då der må gälla då hvad det kan, utan inverkan åtminstone af *småsedlar med tvångskurs* och de bevis på finansiella deconfiturer, som de alltid i sin mån utgöra.

För min del ville jag derföre ej gå längre än till utgifvande af sedlar utan tvångskurs på 20 kronor: men tillägger dock att, om meningarne kunde förena sig om 10 kronor såsom minimivalör, d. v. s. valören af det lägsta guldstycke, som efter det nya systemet kommer att slås, jag ej heller skulle tala deremot.

Det är icke för någon af eder, mine Herrar, obekant att man i alla andra länder sträfvar att heldre komma till en högre sedelminimivalör, än till en lägre. Nu skulle deremot hos oss, om denna punkt antoges, frågan om sedelminimivalören blifva på samma gång bestämd till en krona (eller = 1 R:dr), oaktadt att alla skäl tala för att dertill bestämma en högre siffra. Det är derför jag begagnar tillfället att fästa uppmärksamheten härpå, och håller nu för min del bestämdt vid, att sedlar å mindre valör än tio kronor ej må få utfärdas.

Herr Wijkander: Den anmärkning en ärad talare från Elfsborgs län gjort i afseende på texten å de nya sedlarne tror jag icke är befogad, och jag kan i detta afseende icke vara så medgörlig som den ledamot af Utskottet, hvilken nyss uppträdde. Den ärade talaren yttrade, att lydelsen å de mindre valörerna icke vore en sanning; men jag vill erinra, att i lagen om rikets mynt finnes stadgadt, huru en inlösen af dessa sedlar skall ske. Det heter der, att man eger rätt att få hvilket som helst med tio kronor delbart belopp af skiljemynt utvexladt mot guldmynt. Således är det en fullkomlig sanning, då texten lyder sålunda: "Sveriges Riksbank inlöser, vid anfordran, denna sedel å 00 kronor med guldmynt, enligt lagen om rikets mynt af den — — —". Hade denna text stannat med ordet "guldmynt", så hade Herr Rydqvists anmärkning varit riktig: nu tror jag, att den icke är det.

Med anledning af hvad den siste talaren yttrade om sedelvalörerna, vill jag nämna, att den premiss, hvarifrån han utgick, att nemligen för framtiden sedlar icke böra utgifvas på så små valörer som en krona och fem kronor, är efter min åsigt fullkomligt riktig, men det är här icke fråga om de valörer sedlarne framdeles skola hafva, utan de föreslagna stadgandena afse endast förhållandena under *öfvergången* till det nya myntsystemet. Åtskillige ledamöter af Ut-

skottet hafva äfven reserverat sig mot utgifvandet af sedlar å en kronas valör och de hafva gjort detta för att bevara den grundsats, som af Första Kammaren förut blifvit uttalad. För närvarande skulle dock ett beslut om indragning af dessa sedlar å mindre valörer vara temligen olämpligt, och hvad särskildt sedlarne å fem kronors valör angår, är det för ögonblicket efter min uppfattning nästan omöjligt. De enskilda bankerna hafva nemligen rätt att utgifva sådana sedlar, och man kan väl icke rimligtvis förbjuda Riksbanken något, som är de enskilda bankerna tillåtet. Vidare är det icke tänkbart, att man skulle kunna så hastigt från myntverket anskaffa det billonerade skiljemyntet, att man under öfvergångstiden kunde undvara de lägre sedelvalörerna; och här är, som jag redan haft äran nämna, endast fråga om stadganden för öfvergångstiden och icke för framtiden.

För öfrigt tror jag, i likhet med de ledamöter af Utskottet, som utträt sig, att det icke är skäl att i riksdagens sista timme drifva saken till gemensam votering, helst som Herr Rydqvists förslag i sjelfva saken innehåller detsamma som Utskottets förslag, hvilket hänvisar till lagen om rikets mynt.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Oaktadt hvad den siste talaren yttrade, kan jag icke finna annat, än att de mot detta moment gjorda anmärkningar äro grundade. När det heter, att "Sveriges Riksbank inlöser, vid anfordran, denna sedel å 00 kronor med guldmynt, enligt lagen om rikets mynt af den — — — —", så är dermed icke stadgadt huru en sedel å *en* krona eller å *fem* kronor skall inlösas, och texten är således ofullständig ty för sådana sedlar kan man icke erhålla guldmynt, med mindre man har så många, att beloppet uppgår till tio kronor. Den föreslagna texten skulle vara nöjaktig endast i det fall, att man ej utgaf sedlar å så små valörer att de motsvaras af skiljemynt, och möjligen kunde man under öfvergångstiden hjälpa sig dermed, att man lät de gamla sedlarne å en och fem riksdaler fortfarande vara utelöpande. Sedlar å skiljemynt äro i sjelfva verket olämpliga. Så vidt jag vet, förekomma sådana endast i Österrike, och för min del antager jag, att man hos oss icke borde efter det nya systemet utgifva sedlar å mindre belopp än tjugo kronor. Då emellertid Kammaren är af en annan mening, och jag icke tilltror mig att här föreslå en sedeltext, som är tillämplig äfven för sedlar å mindre belopp än tio kronor, anhåller jag, att Kammaren måtte återremittera momentet, så att Utskottet blir i tillfälle att föreslå en fullt tillfredsställande redaktion.

Herr Nordström: Äfven jag måste förklara, att jag anser Herr Wijkanders försvar för den föreslagna texten icke kunna godkännas. Med tydliga ord står ju skrifvet, att sedlar å såväl en krona som fem kronor och derutöfver skola *med guldmynt* enligt lagen om rikets mynt inlösas. Detta kan icke bortförklaras dermed, att man hänvisar till *öfvergångstiden*; ty under denna tid kunna ganska betydliga belopp sedlar å lägre valörer sättas i cirkulation, och det måste an-

ses likgiltigt från hvilken tid den fordran, man genom sedeln har på Riksbanken, härstammar.

Orden: att Riksbanken inlöser sedlarna med *guldmynt* enligt lagen om rikets mynt innefatta ej heller annat, än att det *guldmynt*, hvarmed sedeln skall inlösas, bör till korn och skrot vara sådant, som nämnde lag stadgar; och som lägre *guldmynt* än tiekron-stycken ej komme att slås, blir den föreslagna sedelreverseringen omöjlig att verkställa; hvadan redan deri ett särskildt skäl ligger för afslag af örslaget om sedlar å en och fem riksdaler eller kronor.

Hvad angår det under föregående års diskussion anförda skäl för bibehållande af småsedlar, eller det, att de enskilda bankernas oktrojer skulle utgöra hinder för Riksdagen att vidtaga nödiga förändringar i rikets myntväsende, har jag förut flerfaldiga gånger förklarar mig icke kunnat biträda en sådan åsigt och jag vidhåller detta ännu. De enskilda bankerna hafva icke annan rättighet, än att *enligt* sina oktrojer röra sig med rikets mynt, vare sig i metall eller i sedlar, det sednare så vidt deras oktrojer tillåta detta sednare; men att på grund af deras *nuvarande* oktrojer, som tillkommit under det myntsystem, som hittills existerat, förklara dem berättigade att hindra staten från att när som helst vidtaga för hela landet nyttiga åtgärder i sitt myntväsende, och att de skulle ega rätt att undandraga sig efterlefnad af hvad andra medborgare måste åtylda, det är att gå för långt i kasuistisk tolkning och intresse för sedelbankerna; och jag tvifvar på att något sådant skulle vinna någon ens den ringaste uppmärksamhet i andra länder, der statens suveräna rätt erkännes såsom oberoende af enskilda intressen. Ett påstående af denna beskaffenhet saknar hvarje i statsrätten grundadt stöd.

Jag vidhåller således mitt yrkande, att sedlar på en krona och fem kronor icke måtte utgifvas, och att minimalvärdet på sedlar måtte blifva tjugo kronor, ehuru jag icke vill motsätta mig antagandet af tio kronor såsom minimalvärde, om meningarne derom kunna förena sig.

Herr Rydqvist: Herr Wijkander måtte icke hafva hört det förslag jag tog mig friheten att framställa, eller ock har han missuppfattat min mening. Mitt förslag innehåller blott, att lydelsen å sedlar af en kronas och fem kronors värde skulle blifva sådan, som den är af Utskottet föreslagen med borttagande endast af ordet "guld", så att det skulle beta: "Sveriges Riksbank inlöser, vid anfordran, denna sedel å 90 kronor med mynt, enligt lagen om rikets mynt af den — —". Han yttrade, att det vore likgiltigt, om här står ordet *guldmynt* eller icke, ty lagen om rikets mynt innehåller stadganden om huru inlösen af dessa sedlar skall ske. Detta är mycket riktigt, men man får då också lof att skaffa sig kännedom om denna lags innehåll, för att få veta, hvilken valuta man skall få; och det får man visserligen äfven göra efter mitt förslag, men skillnaden är den, att mitt förslag talar hvarken om guld eller silfver, hvaremot i Utskottets förslag står att man skall få guld, hvilket är en osanning, om man icke kommer med ett tillräckligt stort antal sedlar. Det är för att

man skall vara ärlig, som jag föreslagit att ordet "guld" måtte borttagas från texten på sedlar af en kronas och fem kronors valör. Och af denna anledning vidhåller jag mitt yrkande.

Herr Ekman: Jag tror, att det skulle vara ganska vådligt att godkänna den uppfattning, som af en talare på vermlandsbanken uttalades angående grunden för inlösen af sedlar lydande på en krona och fem kronor. Han stödde sin åsigt på den § i lagen om rikets mynt, som säger att tio kronor billoneradt skiljemynt inlöses med det lägsta guldmyntet. Men hans tankegång, då han påstod att denna föreskrift skulle lemna stöd för riktigheten af hans åsigt om sedlarnes inlösen, måste vara den, att man skulle inlösa ett myntrepresentativ med ett annat, som visserligen vore bättre men dock icke fullgodt. Jag anser att man måste akta sig för att antaga en sådan åsigt, hvarföre jag icke vill på denna grund ingå på antagandet af den af Utskottet föreslagna texten. Jag tror således, att jag hade rätt då jag yttrade, att jag icke kunde annat än gilla de betänkligheter, som blifvit framställda af talaren från Elfsborgs län och, såsom jag nämnde, har jag inom Utskottet påyrkat en annan text, ehuru jag icke reserverat mig mot Utskottets förslag i detta hänseende. Då här blifvit yrkadt återremiss af denna del utaf punkten, vill jag emellertid icke sätta mig deremot, utan ber att få med min röst tillstyrka ett sådant förslag.

Men då man derjemte uttalat sig om den minimivalör, hvarpå sedlar borde utgifvas, torde det vara angeläget att, ifall en återremiss beslutes, Kammaren yttrar sig om denna fråga; hvarföre jag anhåller att få framställa min uppfattning beträffande densamma.

Jag har genom den reservation, jag vidfogat Utskottets betänkande, uttalat min åsigt om oriktigheten af att utgifva sedlar å så små valörer som en riksdaler eller en krona, och samma uppfattning hyser jag ännu, men jag vill dock icke påyrka antagandet af denna reservation, emedan förhållanden mellankommit, som kunde göra det ganska farligt att nu besluta, att utgifvande af dessa sedlar skulle upphöra. Det råder nemligen inom Andra Kammaren en stor ovilja mot desammas borttagande, och jag tror att den viktiga frågan om en myntkonvention med Danmark skulle kunna löpa fara, om ett dylikt beslut komme att här fattas. Frågan kan blott röra en kort tid, eller till dess de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å fem riksdaler upphör. Man har här anmärkt, att, så länge dessa banker hafva rätt att utgifva sedlar på nämnda belopp, kan man ej heller förmena Riksbanken att utställa sedlar å fem kronor och man har till och med ansett att Riksbanken bör hafva någon fördel framför de enskilda bankerna, d. v. s. att utgifva sedlar å en lägre valör, såsom en krona. Jag ber få nämna, att jag icke kan gilla denna sednare åsigt, utan tror jag att, äfven om man icke kan vara fullt konsekvent, utan anser att banken på grund af det uppgifna förhållandet tills vidare bör vara berättigad utgifva sedlar å fem kronor, borde man dock vara det så mycket som möjligt, hvarföre jag icke skulle hafva frånträdt den reservation jag afgifvit, om icke förenämnda betänkligheter funnits. Jag ber äfven att få nämna, att man i Danmark

ansett, att man der icke skulle medhinna att utmynta de små valörerna så fort som behöfligt vore för att tillfredsställa den allmänna rörelsens behof och att man derföre föreslagit utgifvande af sedlar å helt små valörer, till dess bristen å skiljemynt upphört. Kan Danmark göra detta, så tror jag icke heller att det bör möta några synnerliga betänkligheter hos oss, om ock anledningen ej är densamma. I öfrigt anser jag det väl vara till sin princip oriktigt att utgifva sedlar å små valörer, men för det åsyftade ändamålet, att sprida verkligt mynt i rörelsen, spelar utgifvandet af dessa en mindre roll än af de något större valörerna. Jag är visserligen ense med den näst siste talaren, att det vore önskligt, att man icke utgaf sedlar å mindre belopp än tjugo kronor, men så länge de enskilda bankerna icke kunna betagas rättigheten att utgifva sedlar å fem riksdaler, lärer väl icke ett sådant beslut i afseende på Riksbanken kunna ifrågasättas, och jag tror verkligen att Andra Kammarens majoritet är ense om att, när de enskilda bankernas oktrojer medgifva sedelvalörernas höjande för dessa, utgifvande från Riksbanken af ettor och femmor jemväl upphör.

Herr Statsrådet Wærn: För min del tror jag icke, att det bör möta några stora betänkligheter att godkänna Utskottets förslag. Det förefaller mig, som om det icke vore någon nödvändighet att å banksedlarne trycka allt hvad lagen angående dem stadgar, utan man får väl antaga, att sedelinnehafvaren något känner lagen. Frågan hänger efter min uppfattning derpå, huruvida man skall å sedlarne trycka allt hvad angående dem är stadgad, eller endast hvad som är tillräckligt för att bestämma deras valör. 16 § i den föreslagna lagen om rikets mynt innehåller: "I Riksbankens hufvudkontor äfvensom i dess afdelningskontor i Göteborg och Malmö eger en hvar att få hvilket som helst belopp af sådana mynt, som endast till statens kassor äro lagligt betainingsmedel, utvexladt mot lika stort belopp samma slags gångbara mynt, såsom ock att få hvilket som helst med tio kronor delbart af skiljemynt utvexladt mot guldmynt." Utgår jag från den synpunkten, att sedlarne böra hafva en lydelse, som meddelar innehafvaren allt hvad han kan vilja om dem veta, då bör man inrycka hela denna paragrafs innehåll; men anser man, att det för honom så väl som för hvarje annan är nödvändigt att känna lagar och författningar, och att endast det för sedeln karakteristiska eller dess förhållande till det mynt, som är rikets hufvudmynt, bör finnas utsatt å sedeln, då är den föreslagna lydelsen tillräcklig, ty det är en full sanning, att sedeln med guldmynt inlöses enligt lagen om rikets mynt, emedan denna lag säger, att hvarje med tio kronor delbart belopp inlöses med guldmynt.

Hvad dernäst angår frågan om utgifvande af sedlar å en krona, har jag, när frågan om antagandet af ett myntsystem grundadt på guld förekom, framhållit den omständigheten, att man skulle få verkligt mynt spridt i landet och att man i följd deraf skulle få bort småsedlarne. Omständigheter hafva sedan dess inträffat, som föranleda mig att hemställa, att en indragning af de minsta sedelvalörerna icke nu måtte ske. Jag tror att detta bör ske på öfvertygelsens väg och att, sedan allmänheten blifvit vand vid guldmynt, man

bör afvakta det gynsamma inflytande, det metalliska myntet skall utöfva, för att få småsedlarne indragna. Jag anser därför vara skäl att afvakta verkningarne af reformerna i vårt mynts-system, innan en indragning af dessa sedlar beslutes, enär man torde kunna vara säker på att i samma mån guldet sprides blir den öfvertygelsen allmän, att småsedlarne böra komma bort.

Herr Wijkander: Då Chefen för Finans-departementet fullkomligt, och vida bättre än jag skulle kunnat göra det, motiverat den åsigt jag i denna fråga hyser, skulle jag kunna afstå från ordet, men jag ber dock att få påpeka, att om Kammaren antog den redaktion, som blifvit föreslagen af representanten från Elfsborgs län, då skulle just den våda inträffa, som min kamrat i Utskottet påstod blifva en följd af antagandet af Utskottets förslag, nemligen att man skulle inlösa ett myntrepresentativ med ett annat; ty det billonerade silfvermyntet är nemligen icke annat än ett representativ af samma beskaffenhet som sedlarne. Sedlarnes värde är beroende på utgifvaren, och det billonerade skiljemyntet får först sitt värde derigenom att det inlöses till ett högre värde än det i verkligheten eger. Således skulle Riksbanken förbinda sig att inlösa sina sedlar, icke med fulla värdet, utan med ett representativ som har lägre värde — hvilket torde vara en temligen ohållbar grundsats. Det enda jag i Utskottets redaktion kan finna vara något otydligt är, att det endast står "00 kronor" och icke derjemte inom parentes "krona" men jag kan svårligen föreställa mig, att fullmäktige i Riksbanken skulle kunna missförstå meningen med de begagnade ordalagen; hvarföre jag äfven tror, att genom ett bifall till Utskottets betänkande icke någon fara uppstår för att icke sedlarne skola få den lydelse de böra hafva. Jag fortfar att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg:

Herr Rydqvist: Med anledning af hvad den ärade Finansministern yttrade ber jag att få nämna, att jag finner det vara alldeles nödvändigt, att texten å sedlarne skall innehålla hvad slags valuta jag får för dem. Nu innehåller en-riksdalers-sedeln, att den inlöses med $\frac{1}{2}$ riksdaler i silfver eller 2 ort toflödigt myntadt silfver, hvilken metallquantitet precis motsvarar värdet af en R:dr R:mt. Något sådant måste sättas ut på de nya sedlarne. Så är ock bruket i andra länder. Engelska banksedlarne å minst 1 pounds valör innehålla, att de betalas i pound sterling, och hela världen vet, att England har sin standard i guld. Franska banken, som har dubbel standard, utgifver sina sedlar "*en espèce*" och invexlar dem således, efter inlemnarens önskan, vare sig i guld eller silfver. Något motsvarande detta måste här ega rum, men då man icke gerna bör å sedlarne utsätta, att de inlöses med försämradt mynt, och då icke mindre guldmünt än 10-kron-stycket finnes, så kan jag icke se annat, än att man bör sätta ordet "mynt" — icke "guldmünt" — och i öf-
rigt åberopa myntlagen.

I hvad Herrar Wallenberg och Nordström yttrat om önskvärd-

heten att få bort de små sedlarne å 1 och 5 riksdaler instämmer jag fullkomligt, men jag tror, att det icke vore rådligt att med ens nu gå så långt som att indraga båda dessa sedelvalörer, ja knappast att afskaffa ettorna. Jag tror nemligen icke, att dessa hastiga indragningar kunde gå för sig utan de mest kånbara olägenheter. Jag ber nemligen att få fästa uppmärksamheten derpå, att beloppet af bank-sedlar å småvalörer varierar högst betydligt. Af Riksbankens sedlar å 5 riksdaler utgifvas högst 4 millioner, af sedlarne å en riksdaler mellan 5 och 6 millioner; men huru mycket privatbankernas sedelbelopp utgör, det tror jag icke någon känner. Jag har sökt att få reda derpå, emedan jag anser det vara af särdeles stor vigt att t. ex. två gånger eller åtminstone en gång om året få veta beloppet af privatbankernas utelöpande sedlar efter olika valörer, men det har icke lyckats mig. Hvad jag kan säga är, att enligt uppgift från en trovärdig man, som närmare än någon annan torde känna dessa förhållanden, lära de enskiilda bankernas sedlar å fem och tio riksdaler utgöra omkring tre fjerdedelar af hela deras utelöpande sedelbelopp, och om man antager detta vara 48 millioner, så utgör beloppet af dessa mindre sedelvalörer 36 millioner. Om man nu ställde så till, att alla de små Riksbankens sedlar, som till större delen ligga såsom valuta för nyssnämnda belopp privatbankssedlar, inom kort tid indroges, så måste de förstnämnde remplaceras af guld- eller silfvermynt; hvarförutan, naturligtvis, privatbankarnes fem-riksdalers-sedlar samtidigt skulle ställas på indragningsstat. Detta allt torde emellertid vara en sak, som man noga bör betänka sig på. Jag är icke någon vän af privatbankernas sedelutgifningsrätt, men man måste se till rikets sannskyldiga nytta, och således äfven i denna fråga gå till väga med yttersta varsamhet.

I öfrigt har jag redan tillräckligt uttalat mig i ämnet och för-
 enar mig nu med dem som ykat återremiss.

Herr Nordström: Hvad Chefen för Finans-departementet yttrat för att ådagalägga riktigheten af den föreslagna texten å banksedlar har, enligt mitt förmenande, ej varit tillfredsställande. Tvärtom synes det mig, att om man skall hålla sig strängt vid hans ord, detta snarare bevisar att en förändring i denna text är nödvändig. Den punkt, som han särskildt framhållit, var, att det vore oundgängligt att hafva sedlar på 1 R:dr under den så kallade öfvergångstiden. I punkten *c*) läser man: "att så snart sedlar å guldmynt börjat utgifvas, skall banken upphöra med allt utlemnande till allmänheten af sedlar å riksdaler riksmünt samt skyndsamt låta obrukbart göra det förråd af sistnämnda slags sedlar, som då i Riksbanken finnas och derefter ditt ingå." Vill man nu fästa närmare afseende å behovet under öfvergångstiden, må då *särskilda bestämmelser* derom gifvas, och må man ej utan antydning om dess natur af öfvergångsstadgande binda detta förhållande tillsamman med föreskrifterna angående sedelreverseringen i allmänhet samt sedlarnes minimivalörer. Men då återremiss blifvit begärd och ingenting är naturligare, än att man söker inlägga så mycken klarhet som möjligt i en punkt, som för den allmänna rörelsen är af så pass stor vigt, som denna, och vi ännu hafva åt-

minstone åtta dagar qvar innan riksdagens slut, synes det väl rät-
tast att punkten återremitteras.

Herr Dufwa: Då det föreslagna stadgandet bör betraktas såsom ett öfvergångsstadgande i och för införandet af guldmynt, torde väl, om man önskar, icke blott att guldmynt måtte införas, utan ock att det så snart som möjligt måtte komma i rörelsen, det vara nödvändigt att tillse, det man icke genom olämpliga stadganden fördröjer hvad man vill påskynda. Skulle nu i och med detsamma guldmynt utgäfvos i rörelsen sedlarne å de lägsta valörerna samtidigt indragas, då måste äfven silfverskiljemynt präglas till ett betydligt belopp för att på samma gång med det nya guldmyntet utgå i rörelsen. En sådan åtgärd skulle emellertid förorsaka en ganska stor tidsutdrägt, enär beloppet ensamt utelöpande en-riksdalers-sedlar uppgår till mer än sex millioner R:dr och ställningen på myntverket är sådan att det ej låter sig göra, att slå silfver- och guldmynt samtidigt, i följd hvaraf guldmyntets utgifvande skulle komma att fördröjas med hela den tid, som åtginge för tillverkande af silfvermynt. En talare har yttrat, att det skulle gå an att låta det nuvarande silfvermyntet fortfarande cirkulera för tillfredsställande af rörelsens behof jemte guldmyntet, till dess det nya silfvermyntet hunne präglas. Jag får i anledning häraf fästa uppmärksamheten på, att banko-fullmäktige, med tanken på att en förändring, till guldmyntfot, skulle snart nog inträffa, sökt så mycket som möjligt hålla inne med myntning af silfver, samt att någon större tillgång silfvermynt å en riksdaler hittills icke behöfts och icke finnes, så att, om en-riksdalers-sedlarne nu indragas, erforderlig tillgång på silfvermynt i allt fall måste anskaffas. På dessa skäl får jag motsätta mig det framställda yrkandet på återremiss.

Grefve Mörner, Carl Göran: För min del skulle jag tro, att om vi vilja efterleva 72 § Regeringsformen, sådan denna paragraf för närvarande lyder, kunna vi ej antaga den lydelse af texten å sedlarne, som här är i fråga. Med denna lydelse å sedlarne på 1 krona eller 5 kronor, blir det ej en sanning, att innehafvaren af en sådan sedel får den med guld inlöst. Då kommer alltså banken att utgifva sedlar, hvilka *ej äro lika med myntsedlar*, och detta är en öfverträdelse af grundlagen. Jag anhåller om återremiss.

Herr Wallenberg:

Herr Statsrådet Wærn: En talare har här åberopat grundlagen såsom hinder för antagandet af den föreslagna lydelsen af texten på sedlarne. Jag tror lika väl som han, att grundlagen skall efterlevas och att dessa sedlar måste, efter deras lydelse, inlösas, men grundlagen föreskrifver ej hvad som skall tryckas på sedlarne, och därför tror jag att grundlagen ej har med denna sak att göra. Den siste talaren synes mig hafva missförstått en föregående talare, en af bankens fullmäktige, då denne endast påpekat nödvändigheten af att, för att få guldmynt, myntverket finge sysselsättas uteslutande med

prägling af sådant mynt, och ingalunda yttrade, såsom talaren förmenade, att man genom utställandet af sedlar på en krona skulle underlätta guldmyntets spridning. Beträffande hvad samme talare yttrade om, att man fortfarande borde utgifva sedlar på en riksdaler, tillåter jag mig erinra, att det torde vara en temligen lätt begriplig sak att. att när man utgifver sedlar på $\frac{1}{4}$ specie, man måste hafva $\frac{1}{4}$ specie eller specier att inlösa dem med, och att således behovet af en rikligare tillgång på silfvermynt härigenom ej häfves. Men då nämnde banko-fullmäktig upplyst, att banken ej försett sig med tillräckligt silfver för sådant ändamål, och densamma, enligt konventionen. efter den 1 Januari 1875, icke får utgifva något af det gamla myntet, synes mig, som om en sådan åtgärd att fortfara med utspridande af en-riksdalar skulle vara föga välbetäckt, ty det torde tvärtom vara nödvändigt att så mycket som möjligt återhålla det gamla myntet och utsprida det nya guldmyntet. Jag kan deremot ej förstå, att någon betydelsefull verkan nu skulle kunna härflyta af att man å sedlar af samma valör utbytte ordet riksdaler mot krona, och kan ej inse hvarför man, på sätt talaren önskat, om jag så får säga, skulle söka föreviga riksdalerssedeln. Hvad han i sitt föregående anförande yttrat, att utgifvandet af ett mynt, som ej vore fullvärdigt, skulle höja prisen, står så fullkomligt i strid med allt hvad man vet i afseende å förhållandena i andra länder, der billone-radt mynt förekommer, såsom t. ex. England och de länder som omfattat den latinska konventionen, att jag ej anser mig behöfva ingå i svaromål härpå.

Här är en öfvergångslag ifråga, och utan tvifvel äro de konsekvenser, man vill draga ur den ifrågavarande föreskriften, mycket öfverdrifna. Beträffande texten på sedeln har man ej något annat att se till, än att i densamma finnes utsatt hvad som är karakteristiskt för sedeln. det som visar dess egenskap af fullgiltigt betalningsmedel, och jag tror att, för ernäendet af detta ändamål, åberopandet af den lag, som bestämmer att sedeln skall gå som mynt, är tillräckligt. Jag är lika angelägen som någon att framför allt grundlagens bud efterleivas, men grundlagen bjuder ingalunda att det ena eller andra ordet skall tryckas på sedeln.

Herr Wijkander: Då en talare yttrat sin åsigt vara, att ett antagande af den utaf Utskottet föreslagna texten på ifrågavarande sedlar skulle vara en kränkning af grundlagen, ber jag få erinra, att i grundlagen står att bankens sedlar skola, enligt deras lydelse, med guld eller silfver inlösas. Om vi nu se på den föreslagna lydelsen, skulle den vara: "Sveriges Riksbank inlöser, vid anfordran, denna sedel å 00 kronor med guldmynt, enligt lagen om rikets mynt af etc". Och således kan jag ej finna annat än att grundlagens stadgande om inlösen efter sedelns lydelse med guld eller silfver här blifvit iakttaget, och derföre är det af vigt att bibehålla ordet *guldmynt*, just för att noggrannt följa grundlagens bud. Naturligtvis är det ej möjligt att, då man antagit det lägsta verkliga myntet till 10 kronor, inlösa ett representativ för ett mindre belopp kronor med verkligt mynt på annat sätt än som står i lagen

om rikets mynt, eller att hvarje med 10 kronor delbart belopp blir inlöst med verkligt guldmynt. Jag kan således ej finna att detta stadgande står i strid med grundlagen och fortfar i mitt yrkande om bifall till detsamma.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag undrar hvar gränsen finnes för innehafvaren af en sedel att få densamma inlöst. Han måste väl ej behöfva gå omkring och samla ihop sedlar för att få dem inlösta, utan har banken utfärdat en sedel, är det bankens skyldighet att inlösa denna sedel. Kan detta ej ske, har banken öfverträdt sin i 72 § Regeringsformen grundade rätt att utgifva sedlar. På samma rätt skulle banken kunna utfärda sedlar på ören. Om det minsta myntet är 10 kronor, har ej banken rätt att utfärda sedlar på mindre belopp än 10 kronor. Man kan ej säga att banken inlöser hvar och en af dessa en- och fem-kronesedlar med guld, ty den gör det icke; och den bör ej hafva rätt att påtvinga allmänheten sådant mynt. Att en sådan åtgärd kommer att för allmänheten blifva skadlig, lär vara tydligt för hvar och en, som känner den ställning, hvilken ett sämre mynt alltid intager till ett bättre, det sämre kommer att gå med agio; privatbankerna komma måhända att inlösa det med rabatt. Jag fortfar i mitt yrkande på återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande stadgandet litt. a och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till stadgandet, hvarvid svarades många ja, blandade med nej och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till stadgandet förnyats samt med många ja blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande. Votering begärdes, till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som bifaller litt. b i 1 mom. af 6:te punkten i Banko-Utskotets betänkande N:o 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas det ifrågavarande stadgandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—57;
Nej—25.

Litt. c.

Bifölls.

2:dra mom.

Bifölls.

3:dje mom.

Herr Rydqvist. Sedan Kammaren ändrat ingressen till första momentet i denna punkt, hemställer jag, om icke början af detta 3:dje mom. också måste ändras; ty här förutsattes icke, utan antages såsom bestämdt, att dessa lagar om rikets mynt och om öfvergången till det nya myntsytstemet redan äro beslutna. Det torde därför här böra heta: "så snart beslut vid innevarande riksdag fattats om öfvergång till det nya myntsytstemet, skall" etc.

Herr Wijkander. Det kan visserligen icke af någon gerna be-
tviflas, att om ingressen varit skrifven så, som Kammaren nyss be-
slutit att den skall lyda, hade också de första raderna i detta mom.
erhållit en annan lydelse. Å andra sidan torde dock böra ihågkom-
mas, att eu gång äro dessa lagar dock af Riksdagen beslutna, och
att hvad här står träder icke i kraft förr, än dessa lagar redan träd
i kraft. Jag anser därför, att Kammaren tryggt kan bifalla Utskot-
tets förslag.

Herr Wallenberg:

Herr Wijkander: Jag nödgas ånyo erinra, att detta endast
är ett öfvergångsstadgande och att det sålunda icke är något stad-
gande för framtiden. Skälet, hvarför ifrågavarande undantag blifvit
gjordt, är, att man icke rimligen kan ålägga Riksbanken en skyldig-
het, som han icke skulle kunna fullgöra. Med den omfattning, som
penningarörelsen numera vunnit, skulle importen af guld genom enskil-
da affärsmän och korporationer kunna blifva ganska betydlig, och den
importör, som aflemnat sitt guld till myntverket, och deröfver företer
attest i Riksbanken, skulle, derest han egde rättighet att genast vid
attestens aflemnande erhålla liqvid i Riksbankens sedlar, äfven
kunna i utbyte mot dessa sedlar genast kräfva ut beloppet i guld-
mynt, hvilket åter vore detsamma, som att Riksbanken skulle
omedelbarligen med myntadt guld betala attesten. Jag frågar, om
detta är möjligt att ålägga Riksbanken vid sjelfva öfvergången.
Detta vore att ställa fordringar på Riksbanken, som den icke skulle
kunna fullgöra. Deremot medgafs af alla inom Utskottet, att sedan
öfvergången var gjord och myntverket hunnit mynta tillräckligt med
guld, borde detta stadgande icke längre kvarstå.

Herr Statsrådet Wærn: Jag anser mig böra förklara, att jag
högeligen önskar, att denna paragraf må så snart som möjligt för-
svinna, och jag skulle gerna sett, att paragrafen blifvit så redigerad,
att Riksbanken "*i den mån sådant kunde ske*" blifvit ålagdt att genast
inlösa det aflemnade guld. Emellertid anser jag, att denna para-
graf endast är ett öfvergångsstadgande och att den därför må kunna
passera. Jag har blott velat tillkännagifva detta, emedan jag anser,
att

att myntarelön skall afse icke blott att betäcka myntningskostnaden, utan äfven tillförsäkra den, som har guld, att genast få mynt därför. Då det är omöjligt att underkänna den stora vigt, som detta för handel och rörelse eger, torde det vara önskligt, att ordalagen i detta moment tillämpas så, att Riksbanken, *så ofta det är möjligt*, genast aflemnar penningar mot myntattest.

Herr Wallenberg.

Herr Ekman, Johan Jacob: Jag tror för min del, att de betänkligheter, som blifvit uttalade emot denna punkt, icke äro af den betydighet, som man här velat tillmäta dem. Jag medgifver gerna, att om Banko-Utskottet vid nästa riksdag framkom med ett förslag, sådant som detta, så skulle det berättiga till mycket klander. Men som förhållandet nu är och af en talare jemväl blifvit påpekadt, afser detta endast ställningen under öfvergången. Då en hvar måste vara berättigad att aflemna guld till myntning, så snart lagen om rikets mynt träd i kraft, men myntverket icke kan åstadkomma mynt förr än flere månader därefter, lär det icke vara möjligt att ålägga Riksbanken att utlemna guldmynt, innan det blifvit prägladt. Här är alls icke fråga om att i någon mån trakassera den som inlemnar guld till myntning, jag är viss på, att fullmäktige icke hafva någon sådan afsigt, likasom att något sådant ej skulle låta sig göra; utan här är blott fråga om att ej föreskrifva något, som icke är möjligt att efterkomma. Visserligen har det blifvit sagdt, att man icke behöfde betala med mynt, utan att detta kunde ske med sedlar, men jag frågar: huru skall detta vara möjligt, då dessa sedlar vid anfordran måste betalas med mynt? Om man också, såsom en talare sagt, skulle kunna emot guld förskaffa sig mynt i Danmark, ser jag deruti icke någon olägenhet; men enligt min åsigt torde man i Danmark knappt blifva så fort färdig med myntning, som vi här i Sverige.

Då fullmäktige ega att ej mindre medgifva, att betalningen tidigare erlægges, om detta låter sig göra, än äfven befria från såväl mynnskatt som särskilda kostnader till myntverket, anser jag icke att, såsom saken nu står, man kan skrifva detta öfvergångsstadgande på annat sätt, än här blifvit föreslaget.

Herr Dufwa: Jag vill i hufvudsaken instämna med den siste talaren, men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det af Utskottet här föreslagna stadgande är föranledt endast af förhållandet vid det svenska myntverket. Det kan nämligen der icke på samma gång myntas guld och annan metall. Då nu en större mängd af det nya skiljemyntet måste myntas och myntverket i sitt nuvarande skick blir deraf för en längre tid uteslutande upptaget, ligger det för öppen dag, att, om under denna tid guld i större mängd inlemnas till myntning, sådant icke kan samtidigt med tillverkningen af skiljemynt verkställas. Under sådana förhållanden kan det inträffa, då redan nu millioner i guld blifvit på enskilda händer indragna i landet, att

om för enskild räkning inlemnades guld till myntverket till dylika belopp och inlemnarne egde af Riksbanken fordra myntadt guld i utbyte, men Riksbanken icke å sin sida kunde få myntning af guldet verkställt, Riksbanken icke vore försedd med myntadt guld för inlösen af sina sedlar. Skall man då välja mellan de båda olägenheterna, att den enskilde får vänta på myntning af sitt guld eller att Riksbanken skall stå utan myntadt guld, behöfligt för oafbruten inlösen vid anfordran af dess sedlar, kan man icke stanna i tvekan vid valet. Det är emellertid att hoppas, att ifrågavarande bestämmelse må blifva blott ett öfvergångsstadgande, och huru länge det behöfver kvarstå beror på, att förhållandena så ordnas vid myntverket, att detta kan obehindradt mynta hvad som behöfs för rörelsen, så väl för bankstyrelsen som för andra. Det kan icke vara för Riksbanken någon anledning att yrka, det detta skulle blifva ett stående stadgande, utan från Riksbankens sida måste önskningarne gå derpå ut, att i det allmännas intresse myntverkets förhållanden så ordnas, att myntning der kan efter behof obehindradt ske. Jag hemställer därför, att detta moment må godkännas, sådant det blifvit af Utskottet föreslaget.

Herr Nordström: Den näst siste talaren anmärkte, att man sökt att gifva åt detta moment en större betydighet, än det i sjelfva verket egde. Såsom stöd för denna anmärkning anförde han, att förslaget endast skulle vara ett öfvergångsstadgande. Detta hafva vi hört många gånger åberopas under diskussionen denna afton; men man saknar likväl i texten allt hvad som närmare skulle bestämma, huru lång denna öfvergångstid komme att vara. Då det emellertid icke kan vara fördelaktigt för Riksbanken, att ett undantag göres från den i öfrigt riktiga regel, som här är angifven, och genom hvilket undantag Riksbanken får ett privilegium att innehålla med valuta för inlemnadt guld, blir det nödvändigt att tydligt bestämma huru länge denna öfvergångstid skall anses räcka. Och visst är, att när något sådant en gång fått smyga sig in i reglementet, det blir svårare att få det derifrån bort igen. Jag instämmer därför i det af Herr Wallenberg gjorda yrkande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet och dels af Herr Wallenberg, att densamma skulle antagas med den förändring, att sednare delen deraf erhöle följande lydelse: "— — andra kostnader till myntverket; egande likväl fullmäktige att, efter särskild pröfning för hvarje fall, när de finna sådant för Riksbanken fördelaktigt, befria säljaren från så väl myntskatt som särskilda kostnader till myntverket; hvarför utan det tillkommer fullmäktige att i afseende å emottagande af omyntadt guld vid afdelningskontoren och insändandet derifrån med dela de särskilda föreskrifter fullmäktige anse behöfliga".

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition

på bifall till momentet och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

4:de--7:de momenten.

Biföllos.

7:de, 8:de och 9:de punkterna.

Biföllos.

10:de punkten.

Mom. 1.

Litt. a—d.

Biföllos.

Litt. e.

Herr Rydqvist: På sätt det nu upplästa momentet innehåller, har Utskottet föreslagit, att det hittills gällande undantaget för enskilda banker, som utgifva egna sedlar, att i Riksbanken erhålla kreditiv rätt skulle upphöra. För min del erkänner jag villigt, att det både för Riksbanken och naturligen äfven för de sedelutgifvande enskilda bankerna skulle kunna vara till gagn, om det hittills gällande förbudet att bevilja dessa sednare kassakreditiv upphäfdes. Jag medgifver således att så beskafade förhållanden kunna inträffa, då kreditivrättens utsträckning till dessa banker äfven vore för Riksbanken förmånligt; men då litet hvar hyser den åsigt, och Banko-Utskottet i ett annat betänkande, som innan kort förekommer till föredragning, vitsordat, att den nu gällande lagstiftningen för enskilda bankerna tarfvar väsendtliga förändringar, anser jag för min del, att det icke vore lämpligt att nu, och innan en förbättrad banklagstiftning kommit till stånd, medgifva de enskilda bankerna denna rätt. Fullmäktige i Riksbanken hafva ock i infordradt utlåtande öfver denna fråga framställt ganska väsendtliga betänkligheter mot det i fråga ställda medgifvandet, såsom synes å sidan 38 i detta betänkande, der det heter:

“Det är äfven antagligt att, om enskilda kreditivhafvande banker finge obehindradt anlita kreditiven vid kvartalsafslutningar, då, efter hvad sig visat, Riksbanken äfven från andra håll har ganska starka påkänningar i kassan, svårighet skulle kunna för Riksbankens styrelse uppstå att vid sådana tider hålla sedelutgifningen inom stadgade gränser, och böra fullmäktige derföre berättigas att beträffande sättet för kreditivens begagnande fästa särskilda vilkor, hvarföre ock pröfningsrätten af dylika frågor uteslutande bör åt dem förbehållas”.

Fullmäktige hafva således kommit till det slut, att de skola hafva i sitt skön att medgifva eller afslå sökt kreditiv rätt af enskild

bank, och att de, äfven om säkerheten vore aldrig så god, i allt fall skulle bestämma beloppet. Jag ber att härförntan få fästa uppmärksamheten på, att ehuru af dessa sedelutgifvande enskilda banker, hvilka för närvarande uppgå till ett antal af 26, visserligen flere torde vara i den ställning, att icke alls behöfva, om ej en kris inträffar, anlita Riksbanken om kredit, och ehuru åtskillige af dem lära hafva kreditiv på utländsk ort, så att möjligen icke ens flertalet skulle behöfva anlita Riksbanken; likväl, och då uppenbart är, att de sedelutgifvande bankerna icke kunna vara belättna med kreditiv på småsummor utan minst på ett eller några hundratusen riksdaler, vill det förefalla, om detta stadgande blefve af Riksdagen godkändt, som skulle det blifva för Riksbankens fullmäktige vid vissa högtidliga tillfällen ganska svårt att medgifva samma dag åt banken A ett kreditiv så och så stort, och ett par timmar derefter åt banken B, som telegraferat att han vill hafva så och så mycket, ett annat kreditiv. Kanske på samma dag kunde tio banker anmäla sig till erhållande af kreditivrätt, och det blefve då litet kinkigt nog att skilja dem emellan för att icke sedermera läggas till last att hafva visat mannämän. I öfrigt torde denna sak vara rätt betänkelig med den bankrörelse, som nu drifves, då Riksbanken vid vissa tillfällen, synnerligast vid kvartalsmånadernas slut, blir till den grad anlätad, att dess sedelutgifningsrätt nedgått t. ex. den 31 December 1872 till 3,400,000 R:dr och den 31 sistlidne Mars till 1,647,000 R:dr. På ett så ringa belopp, som detta, är icke mycket att draga, om Riksbanken ytterligare skulle bevilja kreditiv till flere eller färre af 26 sedelutgifvande enskilda banker. Dessutom får jag för min del öppet förklara, att för närvarande, och till dess vi få en väsendtligt förändrad banklagstiftning, anser jag högligen önskligt, att Riksbanken måtte hålla sig fullkomligt skild från all slags affärsberöring med de enskilda bankerna, hvadan jag ock icke med min röst kan bidraga till antagandet af nu föreliggande förslag, och då jag tror, att ehuru ställningen för närvarande är högst lysande för allt hvad enskilda banker heter, den tidpunkt kan komma, då det blir vådligt för Riksbanken att hafva sina affärer på något sätt inblandade med de enskilda bankernas, yrkar jag därför afslag af denna nva redaktion och bibehållande af den gamla redaktionen oförändrad.

Friherre Skogman: Banko-Utskottets förevarande utlåtande omförmåler att, rörande nu föredragna punkt, bankofullmäktiges yttrande inhemtats, men det nämner ej någonting om att två af fullmäktige varit af olika mening om förslaget till förändrad lydelse. Då jag var en af dem som voro af olika åsigt, anser jag som en skyldighet att anmäla detta för Kammaran, på det Kammaran må känna de åsikter, jag hyser. För mig är motiveringen i bankofullmäktiges yttrande sådan, att den logiskt måste leda till ett afstyrkande i stället för ett tillstyrkande. Det är visserligen sannt att de olägenheter, som sannolikt skola uppstå i händelse man beviljar dessa kreditiv till stora belopp — och att bevilja dem endast på små summor lär väl icke komma i fråga — kunna förebyggas derigenom, att man från den öfriga lånerörelsen indrager ungefär samma belopp som man beviljar

i kreditiv åt de enskilda bankerna, eller derigenom att man gör sådana vilkor dervid, att ingen bryr sig om att söka dylika kreditiv, men sådana vilkor komma alltid att se ut som ebikaner, och säkerligen skulle det ej dröja länge innan man föreslog sådana inskränkningars borttagande. Men detta är icke hufvudsakliga skälet till mitt afstyrkande. Det förbud, som nu finnes i reglementet, att bevilja kreditiv åt de enskilda sedelutgivande bankerna, synes mig uttala en bestämd och klart tänkt grundsats, nemligen det önskvärda och nödvändiga deruti, att dessa inrättningars rörelse och affärer så litet som möjligt sammanblandas, och att de enskilda bankerna ej skola i Riksbanken se ett stöd utan svara för sig sjelfva. Denna grundsats har hittills blifvit följd, och jag tror att detta varit välgörande å ömse sidor. Jag tror att det just är den grundsatsen, att de enskilda bankerna inom sig sjelfva skola söka sitt stöd, som verkat till att hos dem utveckla den goda och omsorgsfulla förvaltning, som gjort sig gällande hos deras styrelser, vida mer än om de haft stora kreditiv att draga på i sista hand för att vid kinkiga tillfällen kunna reda sig. Det är sannolikt, att, om dylika kreditiv beviljas till större belopp, så komma de att i en eller annan banks förvaltning betraktas sasom en resurs, hvilken kan vid ett kinkigt tillfälle i sista hand tillgripas, men detta tillfälle kan vara af sådan beskaffenhet, att Riksbanken nödgas för sitt eget bestånd, för möjligheten att inlösa sina sedlar, i det kritiska ögonblicket stoppa dessa kreditiv utan afseende å om dermed brytes ett kontrakt, ty ett sådant kontrakt, gällande med tre månaders uppsägning, blir af underordnad vikt i jämförelse med vissheten för Riksbanken att kunna inlösa sina sedlar. Man har då blott lockat de enskilda bankerna in i en fälla. Om det också ej är någon stark sannolikhet för att någonting sådant kommer att inträffa, så låter det dock tänka sig. Jag vågar således anhålla om afslag å den föredragna punkten i de delar som innebära en förändring af stadgandet i nu gällande reglemente, ehuru jag mycket väl vet att det är med ringa utsigt till framgång, isynnerhet efter det beslut Andra Kammaren redan läser fattat.

Herr Ekman, Johan Jakob: Den isoleringspolitik, som Riksbanken under forna tider ansåg sig böra iakttaga, har mer och mer fått gifva vika för den uppfattning, som påyrkat en närmare anslutning till de större enskilda kreditanstalterna; det ena steget efter det andra har blifvit taget i den antydda riktningen och den ena hämmande föreskriften efter den andra blifvit borttagen. Men ännu återstod det medgifvande som afses med det nu väckta förslaget. Inom Banko-Utskottet har man åtskilliga gånger förut försökt bereda de enskilda bankerna rätt till kreditiv, men aldrig förr lyckats, men då Utskottet nu gjorde ett nytt försök i detta hänseende och hemställde saken till bankofullmäktige, tillstyrkte pluraliteten af dem med en fördomsfrihet, för hvilken man bör hålla dem räkning, under vissa vilkor förändringens antagande. Från denna åsigt voro likväl, såsom redan blifvit anmärkt, två af fullmäktige skiljaktige. Så gerna jag än i allmänhet delar de åsichter, den siste ärade talaren här framställer i bankfrågor, kan jag likväl i den nu föreliggande punkten ingalunda

instämman med honom. Jag tror att de svårigheter, som här för Riksbanken förespeglats af att tillhandahålla de enskilda bankerna kreditiv, äro betydligt öfverdrifna och jag föreställer mig att ett dylikt medgifvande kommer att påkalla vida mindre sedlar och riksmünt än man tyckes böjd att antaga; rörelsen kräfvär ett visst belopp, och det blir alltid Riksbanken, som får i sista hand förse med det behöfliga rörelsemedlet och uteslutande tillhandahålla det riksmünt, som erfordras. Hela skillnaden torde blifva den, att en rörelse, som hittills gått något maskeradt till väga, hädanefter kan komma att ske öppet. Man tyckes för öfrigt underskatta Riksbankens tillgångar, de äro alldeles icke små och blifva än större i mån som kreditiven till filialbankerna och till manufakturdiskonten upphöra, och om man nu beviljar de enskilda bankerna kreditiv, så skulle till och med den åsigt som jag för min del alltid ogillat, men hvilken på sednare år gjort sig gällande, eller att bankovinsterna hopas i banken, möjligen kunna vinna rättfärdigande. För öfrigt har jag alltid varit af den åsigt, att det vore önskvärdt om banken kunde mer än nu är förhållandet anlita sin kredit för upplånande af fruktlöst liggande kapital; jag vill blott anföra, att depositionerna vid lånekontoret i Göteborg ej uppgå till mer än 20,000 R:dr. På nu anförda skäl kan jag ej inse att man behöfver hafva några betänkligheter vid att medgifva ifrågavarande kreditivrätt med de inskränkingar, fullmäktige föreslagit; jag tror ej att vi behöfva hysa någon afvoghhet mot de enskilda bankerna eller att vi böra göra något som så kan tydas. Konkurrensen med dessa institutioner har varit den bästa sporre för Riksbanken att beträda en tidsenligare väg, och utan de enskilda bankerna skulle Riksbanken icke hafva stått på den punkt der den nu står. Vi böra vara tack samma härför och låta afvogheten mer och mer gifva vika; bästa beviset att så skett på det håll der den förr var som starkast visar Andra Kammarens beslut i denna punkt, ett beslut som sannerligen ej skulle kunnat genomdrivas för ett eller annat år sedan, och nu deremot vanns med en högst betydlig pluralitet. Då dessutom i förslaget uti den nu föredragna frågan ej förekommer någon föreskrift om beloppet, ej heller om att kreditiv ovillkorligen *skall* lemnas, kan jag ej se att det innebär någon fara, hvarför jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr von Ehrenheim: Då Banko-Utskottet remitterat denna fråga till bankofullmäktiges utlåtande och jag tillhör fullmäktiges pluralitet, vill jag anhålla att få säga några ord. Det skäl, som i första rummet bestämt mig, var, att jag ej rätt väl kunde inse hvarför en sådan speciel inskränking i fullmäktiges rätt att lemna kreditiv skulle fortfara som ifrågavarande, då så många andra viktiga inskränkingar borttagits; t. ex. stadgandet att kredit utöfver visst belopp icke fick lemnas åt någon, vare sig enskild eller bolag. Då bankens fonder härigenom äro i vida högre grad än förut ställda till fullmäktiges förfogande, har det synt mig följdriktigt att borttaga äfven ifrågavarande inskränking, och för banken är det onekligen af vikt, att bankens styrelse kan begagna hvarje medel, som af styrelsen anses lämpligt, för att fruktbargöra bankens medel, och att i regie-

mentet ej finnas andra inskränkningar än sådana, som afse att förhindra en sådan utsträckning af bankens rörelse i dess helhet, som kan menligt inverka på dess förmåga att uppfylla sina förbindelser samt att förekomma att en sådan rörelse utöfvas, som med en verklig bankrörelse ej är förenlig. För att emellertid ifrågavarande bestämmelse skulle komma att tillämpas med nödig enhet och afseende på bankens ställning i sin helhet, hafva såväl fullmäktige som Banko-Utskottet tillstyrkt, att endast fullmäktige sjelfve skulle lemna sådana kreditiv, och att de således ej skulle kunna beviljas vid afdelningskontoren. Hvad beträffar den af en talare omnämnda omständigheten, att ett för stort antal banker skulle anmäla sig till kreditivs erhållande och till för höga belopp, så lär det väl lika litet för bankerna som för den enskilde förefinnas någon rätt att erhålla kreditiv och för fullmäktige är det en mycket vanlig sak att afslå eller minska belopp på begärda kreditiv — en åtgärd som för dem icke kan anses medföra någon olägenhet. Den sammanblandning af de enskilda bankernas affärer med Riksbankens, som man befarat, kan jag ej tro vara af någon betydelse. Det är ju endast fråga om att Riksbanken skall lemna en limiterad kredit mot en bestämd säkerhet; det är allt och det är ej annat än hvad som redan existerar i en annan form genom den rätt Riksbanken har att diskontera de enskilda bankernas papper. För min del har jag på dessa skäl biträdt fullmäktiges tillstyrkan och anhåller nu vördsamt om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg:

Grefve Mörner, Carl Göran: En ledamot af Utskottet, som hade ordet för icke så länge sedan, anförde att det förslag, som nu både af Utskottet förordats och af Andra Kammaren antagits, många gånger varit framställt, men att det ej förrän nu lyckats vinna framgång. Det har varit en af de få frågor, der ännu motståndet mot det mäktiga intresse, som velat allt mer och mer göra sig gällande mot Riksbanken, kunnat uträtta någonting; nu tyckes emellertid äfven för denna fråga timmen vara slagen. Tidpunkten tyckes vara mycket väl vald för att genomföra en sådan förändring, då man just har erfarenheten af såväl de stora kriser, franska banken, som ej hade något sådant påhäng, haft att utstå, som ock de närvarande förhållandena i Österrike. Men jag förmodar att någon inverkan af denna erfarenhet icke kommer att göra sig gällande. Emellertid kan jag för min egen del ej annat än till fullo instämma i hvad som utaf en af Herrar fullmäktige blifvit anfördt och förena mig uti hans yrkande om afslag.

Herr von Stockenström: Det har redan af en talare blifvit angifvet, att två af bankofullmäktige varit af skiljaktig mening, då det yttrande afgafs, som blifvit i förevarande betänkande återopadt. Han har tillika förklarat, att han var den ene af dessa fullmäktige, och jag anser mig böra för Kammaren tillkännagifva, att jag var den andre. Jag vill ej förlänga diskussionen med att upprepa hvad som redan blifvit sagdt i saken såsom skäl för den mening jag omfattat,

utan ber att få referera till hvad som anförts af två föregående talare, Herr Rydqvist och Friherre Skogman. Några ord torde det dock vara mig tillåtet att tillägga. En talare har sagt, att det ena steget efter det andra tagits, för att borttaga de inskränkningar, som förut funnits för fullmäktiges beslutanderätt. Jag är den förste att erkänna, att det varit lyckligt, att en sådan väg blifvit beträdd, men jag tror likväl, att det kan finnas ett och annat steg, som man icke bör taga, och ett sådant har jag ansett detta vara. Jag har trott det vara välbetänkt hvad man förut i denna fråga ansett vara det klokaste, eller att så litet som möjligt sammanblanda Riksbanken med de enskilda sedelutgifvande bankerna. Helt och hållet från hvarandra skilda äro de likväl icke. Det står nemligen öppet, såsom en talare på stockholmsbanken anført, för de enskilda bankerna att i Riksbanken få rediskontera sina vexlar. Att enskilda banker få göra detta, är dock något annat, än om kreditiv skulle dem beviljas; det beror i hvarje fall på de tillgångar, som Riksbanken anser sig för tillfället ega, om en sådan rediskontering beviljas eller icke, hvaremot det blir ett annat förhållande, om man skulle bevilja kreditiv, hvilka antagligen komme att å större belopp sökas. Man måste då hålla medel tillhanda, alltefter som de enskilda bankerna kunna vilja disponera dem, och tillgångarne kunna vara helt olika, då fråga blir om att anlita de beviljade kreditiven, än de voro, då kreditiven lemnades. Om nu det föreslagna stadgandet kommer att antagas, så förmodar jag, att det blir egentligen en föreskrift på papperet, som i verkligheten sällan kommer att tillämpas, och derföre tror jag icke, att vådan af ett bifall är så stor, särdeles om man får påräkna försigtighet hos bankstyrelsen; men jag har haft den öfvertygelsen, att det icke vore lämpligt, att kreditiv beviljades de enskilda bankerna, och fortfar deruti, anhållande derföre om afslag, och att punkten, sådan den finnes i nuvarande bankoreglemente, måtte bibehållas.

Herr Wijkander: Jag anhåller att endast få tillägga några ord. Man har här uttalat såsom grundsats, att privatbankerna icke böra söka stöd hos Riksbanken utan hos sig sjelfva. Denna grundsats är i en viss mening teoretiskt riktig, men den innebär i verkligheten, att de mindre landsortsbankerna, när de icke få söka stöd hos statens stora centralbank, måste blifva beroende af någon större enskild bank. Man har vidare sagt, att Riksbankens och privatbankernas affärer icke böra sammanblandas. För min del kan jag ej se att affärerna sammanblandas derföre att Riksbanken beviljar en enskild bank ett kreditiv. Det är ju alldeles samma förhållande, som när en enskild person erhåller kreditiv.

En ledamot af Banko-Utskottet har yttrat, att under många år ledamöter af Utskottet kämpat för detta förslag, men icke lyckats få majoritet. Jag ber att få ytterligare betona detta yttrande och att få framhålla, att detta förslag blott är ett ytterligare steg i den riktning man redan länge med framgång beträdd, nemligen att lemna Riksbankens styrelse fria händer att sköta rörelsen, eller med ett ord att sätta den i tillfälle att föra striden med samma vapen, som de öfriga penninge-institutionerna. Om jag söker ställa mig på mina

motståndares ståndpunkt, kan jag ännu mindre fatta, hvarföre Riksbanken skulle fortfarande afsäga sig sin ställning såsom centralbank, då den derigenom endast tvingar de enskilda bankerna att mot Riksbanken sammansluta sig till ett mäktigt konsortium. Riksbanken bör väl, så vidt möjligt, stå öfver alla de andra bankinstitutionerna, söka beherrska rörelsen och stödja de penningeanstalter, som behöfva stöd.

På grund af denna min åsigt har jag alltid ifrat för det förslag, som innehålles i det nu föredragna momentet, till hvilket jag anhåller om bifall.

Grefve Mörner: Till en början tager jag mig friheten att erinra den siste talaren, att det icke är första gången, som denna fråga är föremål för Riksdagens behandling. Jag, som länge haft äran att vara ledamot af Riksdagen, men aldrig varit ledamot af Banko-Utskottet, har förut varit med om denna fråga. Jag tror det vara svårt att säga, att det nu förevarande förslaget icke skulle medföra en sammanblandning af Riksbankens och de enskilda bankernas affärer, om man blott betänker huru ställningen för närvarande är. Riksbanken är skyldig att emottaga de enskilda bankernas sedlar i likvid vid insättningar, såvida dessa banker hafva invexlingskontor i hufvudstaden. Om detta moment antages, så blir det Riksbanken, som får förlägga invexlingssumman, ty den enskilda banken tager då ut på sitt kreditiv för att lösa in de sedlar, som kanhända några minuter förut kommit in till Riksbanken. Detta måtte väl vara en sammanblandning af affärerna.

Den inverkan detta stadgande för öfrigt kan komma att utöfva i afseende på befrielse för de enskilda bankerna att hålla kontant kassa, är klar för den, som vet, att enskilda personer icke behöfva hålla samma kassa när de hafva kreditiv, som när de icke hafva sådant.

Om man tager reda på huru Riksbankens inkomster under sista tiden, lindrigt sagdt, icke gått framåt, så har man en måttstock på, huru resultatet skulle komma att blifva om detta förslag antages. Då striden mot filialbankerna pågick, var det just kreditivrätten som användes till huggvapen. Det var icke länge sedan vi hörde omtalas, att Riksbankens grundfond icke var fullt betryggande, utan behöfde stärkas. Nu i afton har man fått höra raka motsatsen, och att grundfonden är så öfverflödande, att den kan stödja hela vårt privatbanksväsende.

Herr Mannerskantz: Man har här lagt vikt på, att Riksbanken skulle komma att vara en centralbank, som i sig förenade den hufvudsakliga bankrörelsen. Detta är ganska riktigt för lugna tider och med afseende å industriens och affärernas understödjande; men man får väl icke ställa denna Riksbankens funktion i främsta rummet. Riksbankens förnämsta ändamål är nemligen angifvet i grundlagen, det, att dess sedlar äro rikets mynt.

Vi hafva nu 26 privatbanker, hvilka väl svårigen kunna nöja sig med mindre kreditiv än 200,000 å 300,000 R:dr, och kreditiv torde ej

kunna beviljas *en* och, utan särdeles bindande skäl, vägras *en annan*. Hvilka förlägenheter häraf kunna uppstå under en kris är lätt att finna, och utan tvifvel blefve det då svårt för Riksbanken att svara icke blott för sin egen, utan äfven för privatbankernas invexlingar. Jag kan således icke finna annat än att den föreslagna kreditivrörelsen vore en af de mest vågade. Deremot anser jag det vara rätt att gifva noga föreskrifter om att ställa Riksbankens sedelstock i riktigt förhållande till dess silfverkassa, men då måste man iakttaga nödvändig försigtighet, att man icke ställer Riksbankens förbindelser så, att de komma att tynga på rörelsen då fara är å färde.

På grund af hvad jag nu anfört, kan jag icke annat än förena mig med dem, som yrkat afslag å nu föredragna moment.

Friherre Skogman: En ärad talare, ledamot af Banko-Utskottet, yttrade nyss, att Riksbanken bör stå öfver de enskilda bankerna och icke under dem, såsom han tycktes anse förhållandet nu vara. För mig finnes icke något säkrare medel att sätta Riksbanken under de 26 enskilda bankerna än just den här föreslagna utvägen. I och med detsamma den antoges, skulle detta mäktiga konsortium, såsom den värde talaren kallade dessa banker, eller kanske en eller två af dess chefer, förfoga öfver ett betydligt belopp af bankens sedelutgifning och bankofullmäktige få då stå med hatten i hand inför dem.

Grefve Mörner: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten på en omständighet, hvilken jag, då jag förra gången hade ordet, förglömde. De privata bankerna hafva mycket generöst förklarats, att om guldmynt antoges, skulle de sjelfva inlösa sina sedlar med klingande mynt. Få de nu den här föreslagna kreditivrätten, så lemna jag derhän hvad detta förklarande kan betyda. Riksbanken lärer då få tillhandahålla det klingande myntet.

Herr Wallenberg:

Herr Dufwa: Med anledning af åtskilliga anmärkningar, som här blifvit gjorda, anhåller jag att få fästa uppmärksamheten på den syftning, i hvilken bankofullmäktige tillstyrkt den i förevarande moment föreslagna förändring. Fullmäktige hafva dervid utgått från de åsikter, som under sista tiden gjort sig inom Riksdagen gällande, nemligen att bankstyrelsen måtte ega större frihet att disponera öfver Riksbankens fonder i öfverensstämmelse med bankens fördel.

En talare i mitt granskning yttrade, att om Riksbanken beviljade kreditiv åt *någon* af de enskilda bankerna, så kunde ej komma i fråga att neka de öfriga. Vore förhållandet sådant, skulle således existera en kreditiv*rätt*, ungefär af samma slag som den fordna s. k. *lånerätten*. Jag hemställer då, huru det vore möjligt att antaga punkten f) af detta moment, der det heter att kassakreditiv beviljas "enskilde personer", enär man efter en sådan åsigt icke lärer kunna bevilja kreditiv åt en enskild person och sedan afslå för andra. Jag tror mig dock kunna säga, att bankstyrelsen ej kommer att tveka att neka kreditiv, då sådant ej vore med bankens fördel öfverensstämmande, vare sig att

den sökande är en bank eller en enskild person. För öfrigt är det ej ur synpunkten af de enskilda bankernas fördel jag instämt i den föreslagna förändringen, utan emedan den innebär en lättad möjlighet att städse använda Riksbankens medel på det fördelaktigaste sätt och lemna tillfälle att fordra för banken betryggande vilkor.

Grefve Mörner: Det vill synas mig, att den pröfningsrätt, som kommer i fråga när enskilda personer söka kreditiv, är af helt olika beskaffenhet med den pröfningsrätt, som bör tillämpas när det gäller enskilda banker, och det vore efter mitt förmenande illa, om icke Herrar bankofullmäktige vid utöfvandet af den stora makt, som blifvit lagd i deras händer, egde den grannlagenhet, som dess utöfvande påkallar. Om fullmäktige efter godtycke utöfvade sin makt och beviljade den ena enskilda banken kreditiv men vägrade den andra, så blefve denna vägran helt enkelt den bankens dödsdom, och den domen kunde äfven hårdt drabba de andra bankerna. Det kan således vara ovisst, om de enskilda bankerna genom det föreslagna stadgandet bereddes en fördel.

Herr Mannerskantz: Den anmärkning, som af en talare bakom mig blifvit framställdt angående Riksbankens styrelsens förhållande till enskilda bankerna, har af den siste talaren redan blifvit besvarad. Förr stod jag ganska nära den förberedande lagstiftningen i afseende på Riksbanken, men ehuru jag nu icke gör det, har jag likväl ej underlåtit att tillse, huru denna lagstiftning på sista tiden varit beskaffad och jag vet att den gått i den riktning att gifva bankstyrelsen friare händer. Jag är dock fast i min öfvertygelse, att det vore klokare att för åtskilliga viktigare fall hafva en bestämd lagstiftning, än att öfverlemnna afgörandet åt fullmäktige, hvilka visserligen kunna drifva rörelsen med större fördel om de hafva fria händer, men hvilka dock, liksom alla menniskor, äro underkastade misstag. I viktigare fall anser jag således att för Riksbanken, liksom för hvarje annan förvaltning, en grundlagsstiftning bör finnas och ur denna synpunkt kan jag icke bifalla förevarande moment.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande stadgandet och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till stadgandet och då, dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Litt. f och de derpå följande stadgandena i mom. 1.

Biföllos.

Mom. 2.

Herr Nordström: Det i detta moment föreslagna tillägg, att kreditivafgiftens belopp kan vara olika för särskilda kreditivhafvare,

är i min tanke att utan skäl utsträcka rättigheten till en godtycklig pröfning för fullmäktige. Om den myndighet, som nyss beslutits skola tillkomma fullmäktige, att vägra kreditiv rätt åt en eller annan sedelutgifvande bank, medan den kan beviljas åt andra sådana, redan innebär en mycket stor våda för de tillbakavisade bankernas kredit, så är det icke mindre vådligt för deras kredit, om den ena får en större kreditavgift sig påförd än den andra. Välbetänkt kan det ej heller erkännas vara, att kreditivavgiften får bestämmas lägre för en enskild kreditivsökande, medan en högre sådan kan fördras af en annan. Då man betänker, huruledes i ett kollegium, eller ett flertal af styrande, det vanligen plägar hända, att en eller annan lyckats höja sig till ledare af de andra ledamöterna, så finnes ock lätt till hvilka missbruk en sådan ledares omdömen och herrsklystnad kunna föra. Vore Riksbanken en privat stiftelse, så finge den sjelf bestämma villkoren för sin rörelse. Då den nu deremot är en statens stiftelse, borde den ock en gång för alla pröfva skälen för höjning och minskning af kreditivavgiften, om än må vara, flere gånger under året; men sedan den sålunda för en viss tid blifvit bestämd, bör den under samma tid gälla lika för alla. Sådan har ock regeln varit hittills, utan att olägenheter deraf visat sig; hvarför skulle den då nu förändras? Räntefoten blefve sålunda en obestämbär kvantitet; och då jag anser rätt till ett sådant godtycke vara synnerligen vådlig, får jag hemställa att orden: "och kan vara olika för de särskilda kreditivhafvarne" måtte ur momentet förklaras böra utgå.

Grefve Mörner, Oscar: Då jag icke anser, att Riksbanken bör vara någon välgörenhetsinrättning, så får jag äfven i år liksom förut inlägga min protest emot att sparbanker och folkbanker skola vara befriade från erläggandet af kreditivavgift. Jag framställer intet yrkande, då jag af erfarenhet vet, att det är fäfangt, men min protest nedlägger jag i alla fall och skall göra det äfven nästa år, om jag lefver.

Herr Wijkander: Då den siste ärade talaren icke framställt något yrkande, så skall jag icke heller upptaga Kammarens tid med något svaromål, men med afseende på de betänkligheter, som af den förste talaren yttrades med hänseende dertill, att kreditivavgiftens belopp skulle kunna vara olika för olika kreditivtagare, tillåter jag mig yttra några ord. Jag ber nemligen att få erinra om hvad förut blifvit yttradt i afseende på den grundsats, som under de sednare åren allt mer gjort sig gällande, eller att bankofullmäktige böra gifvas så vidt möjligt fria händer, samt derom att de ifrågavarande kreditiven väl icke beviljas alla på en gång eller alltid mot samma säkerhet. Det strider alldeles mot en bankmässig uppfattning, att icke olika avgift skall kunna bestämmas för olika kreditivtagare. Denna olikhet är lika berättigad, som att räntan är olika vid olika tider och vid olika säkerhet. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Rydqvist: Jag har begärt ordet endast för att få påpeka

ett för mig oförklarligt förhållande i afseende på stilseringen af detta, likasom af följande moment. Utskottet har föreslagit och Kammaren redan antagit mom. 1 c), enligt hvilket Jernkontoret bibehålles vid sin rätt att i Riksbanken erhålla kassakreditiv. Mom. 2 af samma paragraf innehåller ock enligt sin gamla lydelse: "Från erläggandet af sådan afgift äro Riksgälds-kontoret, Kongl. Kommers-kollegium, *Jernkontoret*, sparbanker och så kallade folkbanker befriade", men uti förslaget till ny lydelse af besagda moment är Jernkontoret uteslutet. På samma sätt stod det förut i mom. 3: "Kreditiven till Kongl. Kommers-kollegium och *Jernkontoret* bestämmas för år 1873 till en million R:dr för det förra och 300,000 R:dr för det sednare", hvar emot äfven i detta moment Jernkontoret uti det nya förslaget är uteslutet. Jag känner nu visserligen icke förhållandet med Jernkontoret, huruvida det ej vidare vill begagna något kreditiv eller icke, men ej kan det vara lämpligt, att det i mom. 1 c) upptages såsom egande rätt att för nästa år åtnjuta kreditivrätt, då det sedermera ej förekommer något om den säkerhet, som skall ställas, eller det belopp, till hvilket kreditivet får uppgå. Antingen beror detta på en lapsus calami af Utskottet, eller ock har det sin grund uti några af mig okända förhållanden, om hvilka jag anhåller, att någon af Utskottets ledamöter ville lemna upplysning.

Herr Nordström: Den talare, som ville försvara det till ifrågasvarande moment gjorda tillägget, yttrade, att det vore en alltför obankmässig uppfattning af frågan, om man ville förneka Riksbanken rättighet att bestämma kreditivavgiftens belopp "högre eller lägre under olika tider af året". Med behörig aktning för denne talares förmåga att pröfva det "bankmässiga" i det ena eller andra afseendet, tillåter jag mig invända, att det är en mycket obankmässig uppfattning, om man, för att uttrycka något sådant som talaren nu antydde, begagnar de ord, som i förslaget äro använda. Det finnes i detta förslag intet, som talar om, att banken, sedan den t. ex. i Juni månad bestämt kreditivräntan till ett visst belopp, kan efter förändrade förhållanden ändra den i September och sedermera t. ex. i December, men med skyldighet att dervid förändra den lika för alla kreditivtagare. Det var icke heller derom fråga var, utan derom, att Riksbanken skulle bemyndigas att samtidigt bestämma t. ex. 6 procent ränta för A och 5 procent för B; och detta är det som i min tanke är olämpligt och otillbörligt.

Herr Wijkander: Detta stadgande är kanske icke så orimligt, som den siste värde talaren velat påstå, ty om en kreditivtagare erbjuder en alldeles odisputabel säkerhet och en annan en mindre god, så torde det väl vara fullkomligt bankmässigt att i förhållande till den olika säkerheten fordra olika kreditivavgift. Jag begärde emellertid ordet egentligen för att upplysa den näst siste talaren om det han fann otydligt i den förevarande paragrafen. Hvarföre Jernkontoret är upptaget i mom. 1, finner man, om man läser samma moment till slut, ty längre ned heter det: "Från skyldigheten att ställa säkerhet äro Riksgälds-kontoret och Jernkontoret befriade". Här af inses såle-

des orsaken, hvarföre Jernkontoret måst upptagas i detta moment; anledningen åter hvarföre det är befriadt från att ställa säkerhet beror på dess allmänt kända, ekonomiskt särdeles goda ställning. I mom. 2 deremot är åter Jernkontoret uteslutet, derföre att just till följd af berörde dess goda ställning det icke finnes någon anledning att befria det från erläggande af kreditivavgift. Hvad åter mom. 3 beträffar och orsaken hvarföre Jernkontoret der är uteslutet, så är frågan derom en gammal historia, som jag vid denna sena timme icke vill upptaga Kammarens tid med att återupprepa. Jag vill blott nämna, att ännu för några år sedan Jernkontoret hade ett kreditiv på 900,000 R:dr, hvilket successivt blifvit nedsatt och nu uppgår till endast 300,000 R:dr, men Jernkontoret är en alltför mäktig institution för att man skulle kunna nedsätta kreditivet till en ännu obetydligare siffra, och jag är öfvertygad om, att det sjelf aldraminst vill fortsätta längre på nedsättningarnes bana.

Jag yrkar bifall till momentet.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet och dels af Herr *Nordström* bifall till detsamma med uteslutande af orden: "och kan vara olika för de särskilda kreditivhafvarne"; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till momentet och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Mom. 3.

Bifölls.

11:te—14:de punkterna.

Biföllos.

Herr Lenning: För enskilda angelägenheters vårdande anhåller jag om ledighet under åtta dagar från och med nästa Tisdag.

Denna anhållan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem
O. Brakel.